

Aanleg van prooivoorraad door een overwinterende Sperweruil *Surnia ulula* in Nederland

Theo van Lent

Toen een vogelvriend met prachtige foto's van 'de' Sperweruil kwam aanzetten, kon ik de verleiding niet meer weerstaan. Op 3 december was ik bij de Marslanden in Zwolle en stond ik 's morgens vroeg naar een nieuwe soort te kijken. De Sperweruil zat halverwege een boom met een pas gevangen Veldmuis *Microtus arvalis*. Het was toen nog stil met vogelaars en de lage zon zorgde voor prachtig licht. De Sperweruil vloog met de muis naar een boom (Foto 1) en bleef enkele seconden fladderen met de vleugels terwijl hij de kop in een holte stak (Foto 2). De vogel had nauwelijks houvast en ineens dook hij naar de grond. Blijkbaar had hij zijn prooi laten vallen. Ik maakte toen mijn beste foto, dat was ook niet zo moeilijk (Foto 3). Vlak daarop pakte de Sperweruil de muis weer op en vloog naar een Els. In alle rust ging de uil de muis vastzetten tussen twee takjes, er werd niet van de prooi gegeten (Foto 4). Ik dacht onmiddellijk aan het gedrag van klauwieren. Doen uilen dat ook, vroeg ik me af? Toevallig maakte ik een bewijsfoto: je ziet de Sperweruil wegvliegen en de muis hangt daar nog treurig in de boom (Foto 5). Dit gedrag - een prooi in een boomholte verstoppen - werd ook op 2 december waargenomen.

Die ochtend hebben we de vogel op die plek niet meer gezien, sterker nog, hij ging weer jagen vanaf een vaste zitplaats op het industrieterrein. Inmiddels waren er meer vogelaars aangekomen maar de vogel leek zich niet te bekommeren om die drukte. Op het hockeyveld tegenover zijn vaste plek waren we getuige van een groep Kautjies die de Sperweruil, gezeten in een hoge lichtmast, aanvielen. Hij zocht een goed heenkomen in een lage boom. In de vlucht valt de sperwerachtige allure op. Maar ik heb hem tussen de duikvluchten door ook zien bidden als een Torenavalk, weliswaar heel kort. De Sperweruil vloog veel, maar maakte geen nerveuze indruk. In hun broedgebied schijnen ze ook weinig schuw te zijn. Later vloog hij weer naar het industrieterrein, maar kwam niet bij de Veldmuis in de Els. Na enkele mooie duikvluchten had hij een nieuwe prooi te pakken, ook een Veldmuis (Foto 6). Of deze prooi wel werd opgegeten, zullen we nooit weten. De vogel leek dat te gaan doen, maar enkele uiterst opdringerige fotografen deden de Sperweruil wegvliegen. Jammer dat veel vogelfotografen een mooi plaatje willen maken, terwijl het gedrag van zo'n zeldzaamheid alle aandacht behoort te verdienen. Hoe dan ook, de waarneming van deze beeldschone Sperweruil behoort voor mij tot de hoogtepunten van 2013.

Ik wilde het volgende weten: (1) zouden Sperweruilen net als klauwieren en gaaien een voedselvoorraad aanleggen, en (2) zouden Sperweruilen dit gedrag ook in hun vaste leefgebied vertonen? Zou er iets over bekend zijn? En ja hoor, Rob Bijlsma stuurde me literatuur uit de Verenigde Staten, waaruit het volgende bleek.

In Minnesota overwinterende Sperweruilen (vier verschillende exemplaren in twee jaren) kregen in totaal 14 prooien aangeboden, waarvan de uilen er 13 verstopten in de vegetatie of in de sneeuw (sommige van die prooien werden uit de hand gepakt!). Ze registreerden niet dat de uilen in een later stadium die prooien terugvonden, maar de voorkeur voor verstopping nabij markante punten in het terrein suggereerde dat ze in staat zijn hun voorraadkamer terug te vinden. De Zwolse Sperweruil ‘verstopte’ zijn prooi niet alleen in een boomholte, maar zette tevens prooi vast tussen takjes; dat laatste werd ook door Ritchie (1980) en Lane & Duncan (1987) opgemerkt. Ook uit het broedseizoen is bekend dat Sperweruilen voorraadjes aanleggen, en wel in de periode dat het opvoeden van de jongen overlapt met het begin van de vleugelrui (Cieślak & Kwieciński 2009).

Het aanleggen van voorraden is, indien de gelegenheid zich voordoet, een goede strategie om de 4-5 weken oude, nog niet zelfstandige jongen van eten te kunnen blijven voorzien op het moment dat de vlieg- en jaagcapaciteiten nadelig zijn beïnvloed door de rui. Hierin zijn Sperweruilen niet uniek, want tal van andere roofvogel- en uilensoorten bedienen zich van deze strategie: van de uilen onder meer Amerikaanse Oehoe, Holenuil, Bosuil, Ransuil, Velduil, Ruigpootuil en Dwerguil. Het kan als een antwoord worden gezien op leefomgevingen die grote variaties in de tijd in voedselaanbod laten zien (Lyons & Mosher 1982, vander Wall 1990). Dan is een voorraadjes aanleggen geen gek idee, want misschien dat op die manier een korte periode met slecht weer kan worden overbrugd. Van Sperweruilen is bekend dat ze in zowel broed- als wintertijd voorraden aanleggen. Waarmee bovenstaande vragen bevestigend zijn beantwoord.

Summary

Lent T. van 2014. Caching behaviour of a Hawk Owl *Surnia ulula* wintering in The Netherlands. De Takkeling 22: 79-83.

On 2 and 3 December 2013, a foraging Hawk Owl was recorded near Zwolle, central Netherlands, which captured two Common Voles *Microtus arvalis* that were cached in a tree cavity and on tree branches. It was actively foraging in broad daylight, flying back and forth and even – for a brief moment – hovering. Prey retrieval was not recorded.

Literatuur

- Cieślak M. & Kwieciński Z. 2009. Moults and breeding of Northern Hawk Owls *Surnia ulula*. *Ardea* 97: 571-579.
- Lane P.A. & Duncan J.R. 1987. Observations on northern hawk-owls nesting in Roseau County. *Loon* 59: 165-174.
- Lyons D. & Mosher J.A. 1982. Food caching by raptors and caching of a nestling by the Broad-winged Hawk. *Ardea* 70: 217-219.
- Ritchie R.J. 1980. Food caching behavior of nesting wild hawk-owls. *Raptor Research* 14(2): 59-60.

Schaefer R.R., Rudolph D.C. & Fagan J.F. 2007. Winter prey caching by Northern Hawk Owls in Minnesota. *Wilson Journal of Ornithology* 119: 755-758.

Solheim R. 1984. Caching behaviour, prey choice and surplus killing by Pygmy Owls *Glaucidium passerinum* during winter, a functional response of a generalist predator. *Ann. Zool. Fenn.* 21: 301-308.

Wall S. B. vander 1990. *Food hoarding in animals*. University of Chicago Press, Chicago.

Adres: Vinkeleskade 25/1, 1071 SR Amsterdam, theovanlent@gmail.com

Sperweruil komt aanvliegen met Veldmuis in poten (Theo van Lent). *Hawk Owl approaches with captured Common Vole.*

Probeert Veldmuis in boomholte te verstopen (Theo van Lent). *Attempts to cache prey in tree cavity.*

© Theo van Lent

Is naar de grond gedoken om de gevallen muis opnieuw te pakken (Theo van Lent). *Has dropped vole and descended to the forest floor to retrieve lost prey.*

© Theo van Lent

Druk doende om de muis vast te zetten tussen takjes (Theo van Lent). *Attempts to store the vole between twigs.*

©Theo van Lent

Vliegt weg en laat muis achter op bewaarplaats tussen takjes. *Flies away and leaves vole in storage in between twigs.*

©Theo van Lent

Met nieuwe Veldmuis (Theo van Lent). *And another Common Vole captured.*